

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра модерної історії України та зарубіжних країн**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

Віталій АНДРЕЙКО

» 06 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ НАУКОВОЇ РОБОТИ ІСТОРИКА ТА ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А4 Середня освіта

Предметна спеціальність: А4.03 Середня освіта (Історія та
громадянська освіта)

Освітня програма: Історія

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

Ужгород – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти**» для здобувачів **першого (бакалаврського) рівня** вищої освіти галузі знань **А Освіта** спеціальності **А4 Середня освіта** предметної спеціальності **А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)**, освітньої програми **Історія**.

Розробник: Фенич В.І. – доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

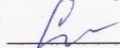
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

протокол № 14 від «26» червня 2025 року

Завідувач кафедри доц. Ігор Шніцер

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 7 від «27» червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90	1-й курс	1-й курс
Кількість модулів – 1	Семестр	
Всього аудиторних – 44 год. Тижневих годин для денної форми навчання: 3	2-й	2-й
	Лекції	
	24	6
	Практичні (семінарські)	
	28	4
Вид підсумкового контролю: семестровий	Самостійна робота	
Форма контролю: залік (усно)	38	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «**Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти**» є ознайомлення здобувачів першого рівня вищої освіти з різними видами науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти. Головна увага зосереджена на методиці написання курсових та кваліфікаційних робіт. Запропонована дисципліна повинна розкрити основні етапи науково-дослідної роботи студентів; дати поради щодо написання, оформлення і представлення наукової роботи; систематизувати, закріпити й розширити теоретичні та практичні знання за фахом, продемонструвати уміння здобувачів освіти використовувати їх при вирішенні конкретних наукових, організаційних завдань; розвивати необхідні фахові навички; підготувати студента до самостійної творчої роботи.

Окремі теми присвячено різновидам науково-дослідної роботи учнів з історії у ЗЗСО, а також методиці навчання предмету «Громадянська освіта». Застосування наукового підходу у навчанні школярів спрямоване на становлення у них самостійного пошуку нових знань, а також на формування нових пізнавальних цінностей. Метою громадянської освіти є формування свідомого та відповідального громадянина, патріота своєї країни.

Завдання навчальної дисципліни – формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, практичних вмінь та навичок володіння методами та прийомами проведення науково-дослідницької роботи, виховання професійно-значущих якостей, у тому числі дотримання норм академічної доброчесності, сприяння здобуттю неформальної освіти через очні та дистанційні курси, підготовка особистості до суспільного життя в умовах демократії.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК-02. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК – 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК-04. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК-11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК-1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ПК-01. Знання та розуміння змісту й методології фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК-03. Знання категоріально-понятійного апарату історичної науки, здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК-06. Здатність здійснювати критичний аналіз джерел інформації та використовувати їх у професійній діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти**» (ОК 08) є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньо-професійної програми (ОПП): «Історія»:

- ОК 2. Інновації та інформаційно-комунікаційні технології у закладах освіти.
- ОК 5. Вступ до предметної спеціальності.

4. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати	Шифр ПР
Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.	ПР-09
Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.	ПР-10

Орієнтується в історичному часі, застосовуючи періодизацію, вміє характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперує фаховою термінологією.	ПР-14
Демонструє інтегроване мислення, пояснює цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.	ПР-15
Працює з джерелами інформації, інтегрує їх у зміст навчання історії, представляє та обговорює відображені в них факти, явища, події, визначає власну позицію щодо суперечливих питань.	ПР-17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти»**:

Очікувані результати навчання	Шифр ПР
Вміти застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.	ПР-09
Вільно демонструвати володінням сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.	ПР-10
Вміти орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію, вміє характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати фаховою термінологією.	ПР-14
Вільно демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку за допомогою міждисциплінарних зв'язків.	ПР-15
Вміти працювати із джерелами інформації, інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.	ПР-17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тестові завдання;
- реферати;
- студентські презентації;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Методи контролю

Концепція організації навчального процесу в Ужгородському національному університеті розроблена на основі «Тимчасового положення МОН України про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців».

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Тема 1. «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» як навчальна дисципліна.

Тема 2. Схематичний огляд творів з історії у світовій практиці.

Тема 3. Схематичний огляд творів з історії у вітчизняній практиці.

Тема 4. Спеціальні та допоміжні історичні дисципліни.

Тема 5. Бібліотеки, музеї, архіви і як працювати з їхніми каталогами, експонатами, фондами.

Тема 6. Види джерел та літератури з історії і як працювати з ними.

Тема 7. Писемні джерела: різновиди та способи їх інтерпретації.

Тема 8. Як писати науковий текст: реферат, курсову, дипломну роботу, статтю, дисертаційне дослідження, есе, книгу.

Тема 9. Чим є та для чого пишеться історія в умовах міждисциплінарних досліджень.

Тема 10. Академічна етика науковця та академічна доброчесність історика і фахівця в галузі громадянської освіти.

СР – самостійна робота.

МКР – модульна контрольна робота.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	30
Самостійна робота	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
РАЗОМ	100	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

На оцінювання модульної контрольної роботи у письмовій формі викладачем відводиться 50 балів.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

- г) оцінка “незадовільно” ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку та за навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою дисципліни «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» в повному обсязі за навчальний рік.

До підсумкового контролю з навчальної дисципліни викладачем не допускаються студенти, які не виконали усіх обов'язкових робіт, передбачених робочою навчальною програмою.

Залік проводиться у формі усного опитування, час для підготовки до відповіді – 30-40 хв. Оголошення результатів відбувається відразу.

Залік з дисципліни «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» не є обов'язковим для студентів, які склали усі модульні контролю передбачені навчальною програмою та за їх результатами атестовані оцінками «задовільно», «добре», «відмінно».

Студенти, які на заліку отримали незадовільну оцінку, складають залік повторно перед комісією, створеною завідувачем кафедри. Вона оцінює знання студентів по 100-бальній системі. Комісійна оцінка є остаточною.

90-100 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу. 82-89 бали отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу. 74-81 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки. 64-73 бали отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання. 60-63 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми. 0-59 балів отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим

			повторним вивченням дисципліни
--	--	--	-----------------------------------

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» як навчальна дисципліна (2 год. л.).

Основи наукового пізнання, структури наукових революцій. Класифікація наук. Панорама новітньої науки. Загальні та спеціальні методи наукового дослідження. Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук. Терміни, поняття та дефініції в науковій роботі історика. Теорія / методологія історії. Особливості наукової роботи з історії та громадянської освіти. Джерела та література до навчальної дисципліни.

Тема 2. Схематичний огляд творів з історії у світовій практиці (4 год. л., 2 год. с.).

Історичні твори античних авторів (V ст. до н.е. – V ст. н. е.). Християнізація історії в Середньовіччі (V–XV ст.). Історичні твори ренесансних та барокових ерудитів (XV–XVII ст.). Філософізація історії в добу Просвітництва (XVIII ст.). Історичні твори романтичних авторів (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Позитивістські та антипозитивістські історичні твори (друга половина XIX – початок XX ст.). «Битви за історію» у XX ст. Сучасний текст з історії.

Тема 3. Схематичний огляд творів з історії у вітчизняній практиці (2 год. лек., 2 год. сем.)

Давньоукраїнські літописи. Козацько-старшинські літописи. «Синописис». Історичні твори XVIII – початку XIX ст. «Історія Русов». Перші історико-критичні нариси XIX ст. «Історія України-Руси» М. Грушевського. Радянський наратив з історії. Історичні твори української діаспори. Сучасний вітчизняний та зарубіжний наратив з історії України.

Тема 4. Спеціальні та допоміжні історичні дисципліни (2 год. л., 2 год. с.).

Спеціальні історичні дисципліни: археологія, джерелознавство, історіографія, історичне краєзнавство / історична регіоналістика, країнознавство, міжнародні відносини. Допоміжні історичні дисципліни: палеографія та епіграфіка, філігранологія, дипломатика, археографія, нумізматику та медальєрика, сфрагістика, фалеристика, геральдика, вексиллографія, історична метрологія, історична хронологія, історична ономастика, генеалогія.

Тема 5. Бібліотеки, музеї, архіви і як працювати з їхніми каталогами, експонатами, фондами (2 год. л., 4 год. с.).

Бібліотеки, музеї, архіви: світовий та вітчизняний досвід формування. Бібліотечні, музейні та архівні довідники, путівники і каталоги. Бібліотеки і як працювати з книгами. Музеї і як працювати з експонатами. Архіви і як працювати з фондами документів.

Тема 6. Види джерел та літератури з історії і як працювати з ними (2 год. л., 4 год. с.).

Писемні, археологічні та візуальні джерела. Навчальна, довідкова та наукова література: підручник, посібник, навчально-методичне видання, довідник, енциклопедія, бібліографічне видання, збірник документів, хрестоматія, словник історичних термінів і понять, монографія, збірник наукових праць, історичний атлас, карти (мапи).

Тема 7. Писемні джерела: різновиди та способи їх інтерпретації (2 год. л., 4 год. с.).

Коли і як формувався репертуар писемних джерел. Наукові методи оцінки писемних джерел або як розпізнати достовірну інформацію від дезінформації. Історик-слідчий та «перехресний допит» писемних джерел на «лаві свідків».

Тема 8. Як писати науковий текст: реферат, курсову, дипломну роботу, статтю, дисертаційне дослідження, есе, книгу (2 год. л., 4 год. с.).

Що радять мудрі античні риторичи. Вибір та формулювання теми / проблеми дослідження. Постановка мети і завдання дослідження. Укладення бібліографії та опрацювання літератури і писемних джерел. Огляд історіографії: аргументація «від думок попередників». Презентація джерел: аргументація «від джерела». Виклад основної частини тексту дослідження (нарративу). Написання вступу та висновків. Оформлення науково-технічного апарату (покликів, списку, приміток та індексу / покажчика). Науково-дослідна робота учнів з історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Тема 9. Чим є та для чого пишеться історія в умовах міждисциплінарних досліджень (4 год. л., 4 год. с.).

Історія – це про Кого або про Що? Для чого писали, пишуть і писатимуть історію. Дві категорії істориків: правдолюби і підлесники. Як діяння перетворювалися на історію та народилася історіографія. Академічна, строга мова історіописання та її пастки. Міждисциплінарний підхід до вивчення історії. Уроки історії та відповідальність істориків і фахівців у галузі громадянської освіти.

Тема 10. Академічна етика науковця та академічна доброчесність історика і фахівця в галузі громадянської освіти (2 год. л., 2 год. с.).

Неписана конвенція академічної етики науковця. Академічна доброчесність. Інтелектуальна власність та авторське право. Професійна та громадянська відповідальність істориків. Правила техніки безпеки наукової роботи історика та фахівця у галузі громадянської освіти.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Кількість годин			
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Змістовий модуль I.								
Тема 1. «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» як навчальна дисципліна	7	2	-	2	6	0,5		5
Тема 2. Схематичний огляд творів з історії у світовій практиці	12	4	2	6	12	1		10
Тема 3. Схематичний огляд творів з історії у вітчизняній практиці	8	2	2	4	8	0,5		10
Тема 4. Спеціальні та допоміжні історичні дисципліни	8	2	2	4	10	0,5	0,5	10

Тема 5. Бібліотеки, музеї, архіви і як працювати з їхніми каталогами, експонатами, фондами	8	2	4	2	8	0,5	0,5	10
Тема 6. Види джерел та літератури з історії і як працювати з ними	8	2	4	2	8	0,5	0,5	5
Тема 7. Писемні джерела: різновиди та способи їх інтерпретації	7	2	4	4	8	0,5	0,5	5
Тема 8. Як писати науковий текст: реферат, курсову, дипломну роботу, статтю, дисертаційне дослідження, есе, книгу	12	2	4	6	12	1	1,5	10
Тема 9. Чим є та для чого пишеться історія в умовах міждисциплінарних досліджень	10	4	4	4	10	0,5		5
Тема 10. Академічна етика науковця та академічна доброчесність історика і фахівця в галузі громадянської освіти	10	2	2	4	8	0,5	0,5	10
<i>Усього годин:</i>	90	24	28	38	90	6	4	80

6.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Схематичний огляд творів з історії у світовій практиці	2	-
2	Схематичний огляд творів з історії у вітчизняній практиці	2	-
3	Спеціальні та допоміжні історичні дисципліни	2	0,5
4	Бібліотеки, музеї, архіви і як працювати з їхніми каталогами, експонатами, фондами	4	0,5
5	Види джерел та літератури з історії і як працювати з ними	4	0,5
6	Писемні джерела: різновиди та способи їх інтерпретації	4	0,5
7	Як писати науковий текст: реферат, курсову, дипломну роботу, статтю, дисертаційне дослідження, есе, книгу	4	1,5
8	Чим є та для чого пишеться історія в умовах міждисциплінарних досліджень	4	-

9	Академічна етика науковця та академічна доброчесність історика і фахівця в галузі громадянської освіти	2	0,5
	Разом	28	4

6.4. Самостійна робота.

Здобувачам першого рівня вищої освіти навчальної дисципліни «Основи наукової роботи історика та фахівця в галузі громадянської освіти» пропонується на вибір обрати форму самостійної роботи студента: 1) написати науковий текст – реферат, історичний есе (вибір теми за студентом) або 2) студентам пропонується самостійна робота у вигляді навчання за програмою неформальної освіти за допомогою очних та дистанційних тренінгів, курсів, семінарів, вебінарів, майстер-класів тощо (наприклад, онлайн-курси «Академічна доброчесність в університеті» на платформі Prometheus: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home; ВАУ. ONLINE: <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university> та інші). Максимальний бал за успішно виконану роботу 20 балів, які будуть зараховані як складова модульного контролю в якості самостійної роботи студента.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

(у разі потреби)

Технічні засоби: мультимедійний проектор.

Навчальна платформа Google Meet: <https://meet.google.com/dsd-byvd-fin?authuser=0>,
Moodl: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/my/>

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Блок М. Апологія історії або ремесло історика, Пер.: М. Марченко. Київ: Лаурус, 2018. 144 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2022. 408 с.
3. Грицак Я. Як стати добрим істориком // https://zaxid.net/yak_stati_dobrim_istorikom_n1093565
4. Громадянська освіта: методичні вказівки до практичних, семінарських занять та самостійної роботи для здобувачів освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Уклад.: А. Г. Нітченко, О. Г. Козинець, Н. В. Шакун, О. В. Герасименко. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 46 с.
5. Громадянська освіта: як втілити на практиці. Посібник. 416 с. URL: <https://www.hromosvita.com> (дата звернення: 11.08.2024).
6. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
7. Дюрант В., Дюрант А. Уроки історії. Огляд історії людства як продукту людського досвіду, Пер. з англ. Г. Пшеничної. Харків: Віват, 2022. 176 с.
8. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 224 с.
9. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів: ПАІС, 2007. 309 с.
10. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

11. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. Переглянуте видання. З лекціями 1926–1928 рр., Пер. з англ. О. Мокровольський; Упорядкування та передмова Я. В. Д. Дуссена. Київ: Основи, 1996. 615 с.
12. Котловий С. А., Павлик Н. П. Методологія наукових досліджень. Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2023. 89 с.
13. Лукіан. Як писати історію, Пер. з давньогрець. і коментарі У. Головач, О. Маханець, Н. Різун. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2014. 88 с.
14. Лях С. Р. Методологія історії: класика і практика. Навчальний посібник. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 130 с.
15. Магістерська робота: методичні поради, Укладач В.С. Степанков. Кам'янець-Подільський, 2021. 92 с.
16. Магочій П. Р. Україна: історія її земель та народів, Авторизов. пер. з англ. Е. Гийдел, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2012. XXII + 794 с. + карти + таблиці.
17. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Упорядники матеріалів: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. URL: <https://courses.prometheus.org.ua/assets/courseware/v1/30e2a1033cd79e06d264e46a56ace289/> (дата звернення: 29.05.2023).
18. Методичні рекомендації з виконання наукових робіт для студентів спеціальностей 014.03 Середня освіта (Історія), 032 Історія та археологія, 034 Культурологія, Упоряд.: Я.А. Алешкевич, Н.М. Жулканич, І.І. Скиба, І.О. Шніцер. Ужгород, 2023. 49 с.
19. Мирошніченко В. О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності «Історія»). Навч. Посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 294 с.
20. Нові підходи до історіописання, За ред. П. Берка, Пер. з англ. Т. та А. Портнових; наук. ред. Т. Цимбал. Київ: Ніка-Центр, 2013. 368 с.
21. Павлик Н. П. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді: Навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 162 с.
22. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності, Пер. з англ. Р. Ключка. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.
23. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: Навч.-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с.
24. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки. Київ, 1998. 370 с.
25. Складання бібліографічних посилань за Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015 (загальні правила). Методичні рекомендації. Укладач О.Г. Пустова. Миколаїв, 2018. 56 с.
26. Стефанюк Г. В. Теорія і методика наукових досліджень: опорні конспекти лекцій, глосарій, самостійна робота. Навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 032 «Історія та археологія». Івано-Франківськ, 2018. 132 с.
27. Тарабан Ю. В. Науково-дослідна робота історика: методичні матеріали до вивчення навчальної дисципліни. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 43 с.
28. Фенич В. Вчорашнє завтра: подолання негативної спадщини якобінського мислення і практики в історичній освіті та науці України // Ювілейний збірник на честь професора Павла-Роберта Магочія = A jubilee collection: essays in honor of professor Paul Robert Magocsi: до 70-річчя від дня народження = on his 70th Birthday, Відповід. ред. та упоряд.: В. Падяк, П. Крафчик = Editors and Compilers: V. Padiak, P. A. Krafcik. Ужгород – Пряшів – Нью-Йорк = Uzhhorod – Prešov – New York: Видавництво В. Падяка = V. Padiak Publishers, 2015, с. 203–234.
29. Фенич В. Підкарпатське пограниччя: клопоти з історією землі і народів з багатьма іменами (ідентичностями) для національних історіографій // Ідентичності в умовах пограниччя: Матеріали Міжнародної наукової конференції (Ужгород, 27-28 січня 2021 р.), За заг. ред.: П. Леньо. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2022, с. 89–103.
30. Шкільна історія очима істориків-науковців. Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України, Упоряд. та ред. Н. Яковенко. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2008. 127 с.

31. Шологон Л. І. Спеціальні історичні дисципліни: мова та письмо. Конспект лекційних занять. Навч.-мет. посібн. для студентів другого курсу Інституту історії, політології і міжнародних відносин спеціальності «Історія». – Івано-Франківськ, 2014. – 84 с. [Ел. версія].
32. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії. Навчально-методичний посібник. Харків: ХНАДУ, 2017. 324.
33. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 376 с.

Допоміжна література

1. *«Лисати історію патріотично – означає її переосмислювати...»*. Наймолодший декан найстаршого факультету УжНУ – про завдання сучасної української історичної науки [інтерв'ю з В. Феничем вела Ірина Гармасій] // Гармасій Ірина. Висока наука: Ужгородський національний. Ужгород: Гражда, 2009, с. 87–97.
2. Бойко О. Д. Історія України: підручник. Київ: Академвидав, 2018. 704 с.
3. Власов В. Історія України. Пам'ятки архітектури, образотворчого мистецтва та персоналії, обов'язкові для розпізнавання. Тестові завдання. Київ: Літера ЛТД, 2019. 96 с.
4. Володимир Фенич: бібліографія праць та науково-педагогічна і громадська діяльність, Укладач: Л. Падяк; передм. П.-Р. Магочія. Ужгород: Видавництво Валерія Падяка, 2020. – XXIV с. + 142 с.
5. Гісем О. В. Історія України: Збірник завдань у тестовій формі. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2020. 308 с.
6. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3> (дата звернення: 11.08.2024).
7. Історія України: Навч. посібн., Ю.А. Мицик, О.Г. Бажан, В.С. Власов. Київ: «Кієво-Могилянська академія», 2017. 595 с.
8. Положення про академічну доброчесність в «Ужгородському національному університеті». Введено в дію наказом ректора від 03.03.2017 р. № 409/01-17. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223> (дата звернення: 11.08.10124).
9. Положення про дипломну роботу (дипломний проект). Введено в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» від 13.12.2016 р. № 225/01-17. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/5410> (дата звернення: 11.08.2024).
10. Правила складання бібліографічного опису регламентовані Державним стандартом України за 2015 р. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. URL: <https://www.бібліотекар.укр/2016/09/с-83022015.html> (дата звернення: 11.08.24).
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 29.06.2023).
12. Фенич В. Вправління з історією по-українськи, або якою не повинна бути історія та історіографія Закарпаття після 1991 року // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. Випуск 2 (33), Редколегія: О. С. Мазурок (голова) та ін. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2014, с. 138–156.
13. Фенич В. Історія як тягар, а історична пам'ять як перепона щасливого життя в Україні // http://goloskarpat.info/analytics/historyzakarpattya/?utm_content=031. 28.06. 2017.
14. Фенич В. Сучасна історична карпаторусиністика та стан викладання і дослідження історії карпатських русинів в Інституті русинської мови і культури Пряшівського університету в Пряшеві // Камо грядеши? Дінамічні процеси в сучасній карпаторусиністиці. Зборник статей міжнародної наукової конференції (Пряшів. 26. – 27. серпня 2024) з нагоди

65. рочниці народження доц. Мгр. Валерія Падяка, к. н. Пряшів: Видавельство Пряшівской універзیتی, 2024, с. 67–92.
15. Фенич В. Чому в шкільних підручниках історія Закарпаття перекручена // <http://prozak.info/Иstoriya/CHomu-v-shkil-nih-pidruchnikah-istoriya-perekruчена>. 23.05.2015.
16. Фенич В. Чому Закарпаття – «країна ведмедів» у підручниках // <http://prozak.info/Иstoriya/CHomu-Zakarpattya-krayina-vedmediv-u-pidruchnikah>. 09.06.2015.
17. Фенич В. Чому Закарпаття не прагнуло возз'єднуватися з УРСР у 1945 році // <http://prozak.info/Иstoriya/CHomu-Zakarpattya-ne-pragnulo-vozz-ednuvatisya-z-URSR-u-1945-roci>. 05.06.2015.
18. Фенич В. Чому про «національне відродження» Закарпаття не знають школярі // <http://prozak.info/Иstoriya/CHomu-pro-vidrozhennya-Zakarpattya-ne-znayut-shkolyari>. 29.05.2015.
19. Фенич В. Яким є Закарпаття ХХ століття у підручниках з історії // <http://prozak.info/Иstoriya/YAkim-e-Zakarpattya-НН-stolittya-u-pidruchnikah-z-istoriyi>. 02.06.2015.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; **зі змінами** (Додаток. **Змін зазнали усі теми програми**).

протокол № 14 від «_26_» червня 2025 р.

Завідувач кафедри

ШНІЦЕР І. О.

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; **зі змінами** (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; **зі змінами** (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище
ініціали)